

SOG'LIQNI SAQLASHDA LOGISTIKANING O'RNI VA AHAMIYATI

Abduraxmanov Shaxriyor Zafar o'g'li

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Menejment : Sog'liqni saqlash menejmenti fakulteti

3-bosqich talabasi

Аннотация: Logistikaning maqsadi - eng kam mehnat va moddiy xarajatlar bilan yuklarni aynan vaqtida yetkazib berish sanaladi. Materiallar, xomashyo va tayyor mahsulotlarni aynan vaqtida yetkazib berish butun iqtisodiy tizimning ishlab turishiga qulay sharoit yaratadi, korxonalar omborlaridagi zahiralarni miqdorini ancha kamaytirishga imkon beradi. Tibbiy logistika - bu shifokorlar, hamshiralarni va boshqa sog'liqni saqlash va stomatologik yordam ko'rsatuvchilarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan farmatsevtika, tibbiy va jarrohlik buyumlari, tibbiy asboblarni va jihozlarni va boshqa mahsulotlarning logistikasi sanaladi. Uning yakuniy mijozlari o'z bemorlarining hayoti va sog'lig'i uchun javobgar bo'lganligi sababli, tibbiy logistika samaradorlikni emas, balki samaradorlikni optimallashtirishga intilishi bilan ajralib turadi. Tibbiy logistika funksiyalari sog'liqni saqlash tizimining muhim qismini tashkil qiladi. Misol uchun: xodimlar xarajatlaridan keyin tibbiy buyumlar sog'liqni saqlashning yagona eng qimmat komponenti hisoblanadi.

Калит so'zlar: Tibbiy logistika, logistika doirasida taqsimot, logistik tizim, sog'liqni saqlashda logistik kasbi, logistika tizimining barcha elementlari, logistik tizim xususiyatlari, logistik tizimning samaradorligi.

Аннотация: Цель логистики – минимальные трудовые и материальные затраты. с доставкой товара точно в срок. Материалы, сырье а доставка готовой продукции точно в срок совершенно экономична. предприятия создают благоприятные условия для работы системы позволяет существенно сократить количество запасов на складах. Медицинская логистика относится к логистике фармацевтических препаратов, медицинских и хирургических материалов, медицинских приборов и оборудования, а также других продуктов, необходимых для поддержки врачей, медсестер и других поставщиков медицинских и стоматологических услуг. Ее конечные клиенты: о Потому что она несет ответственность за жизнь и Здоровье своих пациентов, медицинская логистика отличается стремлением к оптимизации эффективности, а не результативности. Функции медицинской логистики являются важной частью

системы здравоохранения. Например: после расходов на персонал медицинские принадлежности являются самым дорогим компонентом здравоохранения.

Ключевые слова: Медицинская логистика, дистрибуция внутри логистики, логистическая система, профессия логиста в здравоохранении, все элементы логистической системы, характеристики логистической системы, эффективность логистической системы.

Annotation : The goal of logistics is the lowest labor and material costs with just-in-time delivery of goods. Materials, raw materials and just-in-time delivery of finished goods is entirely economical enterprises create favorable conditions for the operation of the system allows to significantly reduce the amount of stocks in warehouses. Medical logistics is the logistics of pharmaceuticals, medical and surgical supplies, medical devices and equipment, and other products needed to support doctors, nurses, and other health and dental care providers. Its end customers are o Because it is responsible for the life and health of its patients, medical logistics is distinguished by its pursuit of optimizing efficiency, not efficiency. Medical logistics functions are an important part of the healthcare system. For example: after personnel costs, medical supplies are the single most expensive component of health care.

Key words: Medical logistics, distribution within logistics, logistics system, logistics profession in healthcare, all elements of logistics system, characteristics of logistics system, efficiency of logistics system.

KIRISH

Logistika to'liq darajada iste'molchiga xizmat qiladi. Shuning uchun logistika doirasida taqsimot va sotish vazifalari faqat bir vaqtda 6 shart mavjudligida amalga oshadi. Bu shartlar - yuk, sifat, miqdor, vaqt, xarajatlar va yetkazish joyi. Bu ishlarning bir vaqtda mavjud bo'lishi uchun materiallar oqimini qulaylashtirish kerak, tara va o'rashni ixchamlashtirish bo'yicha, yuk birliklarini unifikatsiyalash bo'yicha (ya'ni yuk tashishda paket va konteynerlardan foydalanish), samarali omborxonalar tizimini tuzish bo'yicha, buyurtmalar miqdorini va zaxiralar darajasini qulaylashtirish bo'yicha, yuklarni tashishda eng foydali marshrutlarni belgilash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak. Logistik tizim- u yoki bu logistik funksiyalarini bajaruvchi teskari aloqali adaptiv tizim. Qoida bo'yicha u bir necha quyi tizimlardan

iborat va tashqi muhit bilan rivojlangan aloqaga ega. Logistik tizimni farqlovchi belgilariga : oqimli jarayonini mavjudligi va aniq tizimli yaxlitlik kiradi.

Logistik tizim 4 xususiyatga ega:

1 xususiyat: Logistik tizim- bir-biri bilan o'zaro aloqador unsurlarni yaxlit birligi. Logistik tizimni quyidagi unsurlarini ajratadilar:

- a) xarid-material oqimini logistik tizimga kirishini ta'minlaydigan quyi tizim.
- b) omborlar- moddiy zaxiralarni vaqtincha saqlaydigan bino va uskunalar. Omborlarda material oqimlar o'zgarishini ham kiritish mumkin.
- d) zaxiralar- talab o'zgarishiga tez ta'sir ko'rsatishiga yordam beradigan, transport ishini bir maromda borishini ta'minlaydigan moddiy zaxiralari.
- e) transport-bu unsur o'zi murakkab tizim bo'lib hisoblanadi. U o'z ichiga moddiy-texnik bazani va infratuzilmani qamrab oladi. Moddiy-texnik baza yordamida yuklar bir joydan ikkinchi joyga ko'chirilsa, infratuzilma shu moddiy texnik bazani vazifalarini ta'minlaydi.

f) axborot-logistik tizimni boshqa unsurlari ichida axborot aloqasini ta'minlaydigan quyi tizim. Bundan tashqari axborot logistic jarayonlarni nazorat qilib turadigan quyi tizim hisoblanadi.

2 xususiyat: logistik tizim unsurlari ichida logistik tizimini integrativ sifatini belgilovchi aniq aloqalar mavjud.

3 xususiyat: logistik unsurlari o'rtasidagi aloqalar tartibga solingan.

4 xususiyat: logistik tizim shunday xususiyatlarga egaki, uning bironta quyi tizimida bu xususiyatlar mavjud emas. Bu-kerakli tovarni, o'z vaqtida, kerakli sifat va minimal xarajatlar bilan aynan kerak bo'lgan joyga yetkazish va tashqi muhitni o'zgarishlariga moslashish (ba'zi tovar va xizmatlarga talabni o'zgarishi, asbob-uskunalarini bevaqt buzilishi). Logistik tizimining integrativ xususiyati unga o'z maqsadga erishish uchun, xom ashyo materiallarini xarid qilib, ularni o'z ishlab chiqarish quvvatlardan foydalangan holda boshqa material oqimga aylantirib, tashqi muhitga chiqarishni taqozo etadi. Logistik tizimni chegaralari ishlab chiqarish vositalarini aylanish sikli bilan aniqlanadi. Logistik tizimning samaradorligi moddiy oqimlarni: tovarlarni sotish bo'yicha kompleks tadbirlarni amalga oshirish, yuk birliklarini bir shaklga keltirish, omborga joylashtirishning samarali tizimini amalga oshirish, buyurtmalar miqdori va zaxiralar darajasini muvofiqlashtirish, korxonalar, ulgurji-vositachi firmalar, omborxonalar inshootlarida va magistral transportda yuklar harakatining eng qulay marshrutlarini tanlashning tahlilini talab qiladi.

Logistik tizimining qurilishi va faoliyat ko'rsatishi quyidagicha konseptual qoidalarga asoslanishi kerak:

- Logistika tizimining barcha elementlari integratsiyasi va o'zaro aniq hamkorligi namoyon bo'luvchi tartibli yondashish, ya'ni uskunalarning alohida turlarini yaratishdan ishlab chiqarish – omborxonalar va ishlab chiqarish – transport tizimini yaratishga o'tishda ishlab chiqarish – transport tizimining yagona texnologik jarayonini amalga oshirish;

- mahsulot ishlab chiqarish - transport uskunalari yaratish va ishlatish;

- iqtisodiy talablarga javob beruvchi zamonaviy mehnat sharoitlarini yaratish;

- bozorni mo'ljallash bilan butun logistik zanjiri davomida xarajatlar majmuasini hisobga olish;

- zamonaviy darajadagi servis xizmatlarini rivojlantirish, e'chillik, ishonchlilik va yuqori sifatni ta'minlash;

Odatda logistik tizimlar noaniq sharoitda ishlaydi. Bu bozor kon'yukturasida transportning ishlashi tasodifiy jarayonlar sodir bo'lishi bilan bog'liq. Shu tufayli logistik tizimlarning muhim xususiyatlaridan biri - moslashish xususiyati. Logistik tizimlar ishlashining asosiy tamoyillaridan biri - yuqori darajadagi ishonchlilik va mustahkamligi hisoblanadi. Bu ishlab chiqarish, sotish va taqsimlashni ishonchli strategik rejalashtirishini ta'minlaydi. Bu yerda shuni ham hisobga olish kerakki, juda tezlik bilan bajariladigan rejalarga nisbatan, qat'iy rejalarning roli kattaroq. Bunday strategik rejalarning yuqori darajada ishonchli bo'lishi uchun atrof-muhit vaziyati, birinchi holatda bozordagi vaziyat har xil bo'lishi mumkin bo'lgan holatlarni o'rganish va tug'ilgan savollarga strategik javoblar aniqlash zarur. Logistik tizimlar ishlashini tahlil qilishda umumiy xarajatlar ahamiyati katta. Ombor xo'jaligi xarajatlari, zahiralari, transport, ishlab chiqarishni rejalashtirish, buyurtmani bajarish xarajatlari va boshqa xarajatlar bir-biriga bog'liq. Ayrim xarajat turlarini kamaytirishga qaratilgan harakatlar butun tizimning ishlashidagi umumiy xarajatlarning ortib ketishiga olib kelishi mumkin, shuning uchun logistikaning har qanday faoliyatiga yangilik kiritishdan oldin, bu o'zgartirish oqibatlarini har tomonlama tahlil qilish kerak. Boshqa misol, transport boshlig'i faqat transport tizimiga javobgar bo'lsa, u transportning qulay

yo'nalishini tashkil qilish, transport tizimidagi zahiralarning miqdorining kamayishida, umuman, transport tizimining daromadi kamayishiga mutlaqo qiziqmaydi. Logistika tizimlar materiallarni oqimini boshqarish bilan bir qatorda taqsimlanish jarayonini nazorat qilishda asosiy qurol bo'lib qoladi. Ilmiy texnika taraqqiyotining yutuqlari logistika tizimi qismlarining birlashib, mustahkam bo'lishini tezlashtirdi. Asosiy yutuqlardan biri - kuchli kompyuterlar, rivojlangan ma'lumotlar bazasi va axborot yetkazish tizimiga asoslangan buyurtmalar bilan ishlash tizimining rivojlanishi. Qarorlar qabul qilish, masalalar yechish jarayonlarini modellashtirish va kompyuterlar bilan ta'minlash logistika tizimini tashkil qiluvchi va boshqaruvchilarga sifatliroq ishlashga imkoniyat yaratdi. Keling, sog'liqni saqlashda logistikaning o'rnini ko'rib chiqamiz. Farmatsevtika kompaniyalari FDA, EMA, JSST va milliy sog'liqni saqlash agentliklari kabi turli organlar tomonidan o'rnatilgan qat'iy qoidalar tartibida ishlaydi. Ushbu qoidalar mahsulot xavfsizligi, samaradorligi va bemorning farovonligini ta'minlash uchun mo'ljallangan. Ular saqlash sharoitlari, ishlov berish, hujjatlar va tarqatish kabi ko'plab omillarni qamrab oladi. Moslashtirilgan saqlash yechimlarini ko'rib o'tamiz: Turli farmatsevtika mahsulotlari noyob saqlash talablariga ega. Vaktsinalar, masalan, o'z kuchini saqlab qolish uchun haroratni aniq nazorat qilishni talab qiladi. Boshqa tomondan, ba'zi dorilar yorug'lik yoki namlik ta'sirida yomonlashishi mumkin. Muvofiqlik bu alohida ehtiyojlarni tushunishni va shunga mos ravishda saqlash joylarini loyihalashni talab qiladi. Muvofiq saqlash joylarini yaratish moliyaviy majburiyatlarni o'z ichiga oladi. Bunga harorat nazorat qilinadigan muhitlarni qurish, monitoring tizimlarini o'rnatish va ruxsatsiz kirishni oldini olish uchun xavfsizlik choralarini o'z ichiga oladi. Sog'liqni saqlash logistika xodimlariga e'tirof etilgan ehtiyojni va mamlakatlarda bunday xodimlarning yetishmasligini hisobga olgan holda, JSST/AFRO, UNICEF, Bioforce va hamkorlar mamlakatlarni sog'liqni saqlashni boshqarish guruhlarida sog'liqni saqlash logistika xodimlari lavozimlarini yaratishga, ularning sa'y-harakatlarini muvofiqlashtirishga va zarur bo'lgan safarbarlikka undashlari kerak. Sog'liqni saqlash sohasidagi tadbirlarni yanada kengroq integratsiya qilish yo'lidagi hozirgi harakatni qo'llab-quvvatlash uchun sog'liqni saqlash uchun logistika bo'yicha tegishli treningni boshlash uchun resurslar kerak bo'ladi.

Sog'liqni saqlash logistik kasbi. Hozirda Sog'liqni saqlash vazirligi 40 dan ortiq turli mutaxassislarni boshqarayotganda yangi kasbni yaratish qiyinligiga kelsak, sog'liqni saqlash logisti hozirda shifokorlar va hamshiralarning o'ziga yuk

bo'ladigan yoki boshqa xodimlar o'rtasida taqsimlangan yoki taqsimlanmagan ko'plab vazifalarni hal qiladi. Darhaqiqat, sog'liqni saqlash logisti tuman darajasida qo'shimcha ish joyini anglatadi. Xarajat samaradorligini oshirishning asosiy elementi hisoblansa, bu ish qanchalik tez amalga oshirilsa, barcha turdagi sog'liqni saqlash dasturlari shunchalik ko'p foyda keltiradi. Gap uning qancha turadiganida emas, balki bemorga xizmat ko'rsatishni yaxshilash haqida gapirmasa ham, qancha tejashda. Sog'liqni saqlash logistikasi - bu dasturlar va tuzilmalar doirasida (xavfsizlik va xavfsizlik nuqtai nazaridan qoniqarli sharoitlarda) sog'liqni saqlash tadbirlarining samaradorligi, sifati va iqtisodiy samaradorligi uchun zarur bo'lgan moddiy resurslardan foydalanish bilan shug'ullanadigan funktsiya. Sog'liqni saqlash logisti sog'liqni saqlash operatsiyalarining samaradorligi, sifati va kuzatilishi uchun sog'liqni saqlash tizimlarida mavjud bo'lgan texnik vositalar va moddiy resurslardan foydalanishni optimallashtirish uchun javobgardir. Sog'liqni saqlash logistikasi bir qancha turli dasturlardan (integratsiya) tashkil topgan ko'p tarmoqli funktsiyadir. Sog'liqni saqlash logistikasi ham markaziy, ham o'rta darajalarda ish tavsifini tashkil etuvchi yettita kompetensiya sohasida aks ettirilgan ko'nikmalar, bilim va kasbiy malakalarni o'z ichiga oladi. Sog'liqni saqlash logistikining turli malaka sohalari 7 ta asosiy mutaxassislik sohasiga asoslanadi:

1.Sog'liqni saqlash tuzilmalarining moddiy-texnikaviy ta'minoti va tuman darajasidagi dasturlarini rejalashtirish.

2.Sog'liqni saqlash dasturlari va tuzilmalarining logistikasini boshqarish va muvofiqlashtirish.

3.Ta'minot zanjirini boshqarish.

4.Tibbiy va texnik jihozlardan foydalanish, texnik xizmat ko'rsatish (shu jumladan subpudratchilik) bo'yicha ishlarni muvofiqlashtirish.

5.Ob'ektlar va uy-joylarni, shu jumladan sog'liqni saqlash tuzilmalarini suv va kanalizatsiya bilan ta'minlashni muvofiqlashtirish.

6.Favqulodda sog'liqni saqlash va gumanitar operatsiyalarni samarali moddiy-texnik ta'minlashni ta'minlash.

7.Sektorlararo hamkorlik va jamoatchilik ishtirokini rivojlantirish.

Xulosa qilib aytganda, biz Afrika davlatlari va xalqaro institutlar o'rtasida 7 ta asosiy mutaxassislik yo'nalishi bo'yicha aniqlangan sog'liqni saqlash logistikasi sog'liqni saqlash operatsiyalarini asos qilib olishi to'g'risida konsensus tarafdorimiz. Muvaffaqiyatning ikkita asosiy tamoyili - bu sinergiyaga erishish (texnik va iqtisodiy samaradorlik) va dasturlar va xizmatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik. Tibbiyot-logistlar markazda tuman (qishloq) darajasiga qadar joylashtiriladi. Bu odamlar

tajribaning 7 ta asosiy yo'nalishlari bo'yicha xizmatdan oldingi treninglar va "ish joyida" treninglar orqali o'qitiladi. Treninglar turli xil o'quv provayderlarini (Universitetlar, o'quv markazlari va boshqalar) jalb qilgan holda izchil amalga oshirilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tairova M.M, Abdulloev A.J. Logistika .Buxoro, 2020, B-22
2. А.А. Гайдаенко, О.В. Гайдаенко. Логистика: учебник 2-е изд.— М.: КНОРУС, 2009—277 с.
3. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник. – 13-е изд., перераб. и доп. – М.: «Дашков и К°», 2006. – 432 с
4. Qoriyeva Yo.K. Globallashuv jarayonida xalqaro transport logistik tizimi faoliyatining samaradorligi. – T.: TDIU, 2003.
5. <https://journals.openedition.org/factsreports/109>
6. <https://www.ups.com/us/en/healthcare/solutions/healthcarelogistics.page>
7. <https://www.dbschenker.com/ie-en/business/industry-solutions/healthcare-logistics>
8. <https://www.tibagroup.com/es/en/healthcare-logistics/>